

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Skib i Kirke

Citation: Drachmann, Holger: "Skib i Kirke", i Drachmann, Holger: *Samlede poetiske Skrifter*, 1906-1909, s. 468. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-drachmann06tom-shoot-workid57534/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede poetiske Skrifter

Dukkemadammen tav. Og de tav begge.

Peter gik der udenfor i Mørket ned ad de dyndede Gader. I de smaa, lave Huse skimtedes hist og her et beskedent Lys bag sammenhæftede Sirises Gardiner. Undertiden høstes Barnestemmer. Peter maatte forbi „Hyggeligheden“. Der var ikke Lys i Stuen, men ovenpaa derimod, og det syntes, at man ogsaa dér var bleven enig om Tingene, efter at de rette havde fundet hinanden. Støj var der nok af.

Peter klemte Hatten fast om Panden, og arbejdede sig imod Vind og Slud om Hjørnet til Hovedgaden, hvor den store Købmand havde sit oplyste Hus og sin oplyste Butik.

Da han saa vendte tilbage med sine Pakker under Armen, gik han ikke gennem Gadedøren, men ind igennem Porten. Det var en tung Gang for ham, men han vilde derover til Skuret og det lille Kammer.

Der var mørkt i Skuret. Lise stampede dumpt imod de møre Brædder. Der var mørkt i Kammeret. Peter sukkede og gik tilbage over Gaarden. Saa snublede han over noget — en liggende — et Menneske.

„Kom herud med Lys!“ raabte han højt.

De to Kvinder kom ud. Ved Indgangen til Portrummet laa Kristen Graver med Ansigtet mod Stenene.

De lettede ved ham; han var slap og livløs; de vendte ham om. Han var død.

„Gud være lovet!“ sagde Sønnen ganske sagte.

Hans Øjne mødte Poulas. Over Uhygget, Fordærvelsen, Lasten mødtes deres Hænder i et stumt, fast Tryk. Poula skød Totterne tilbage fra Panden. Hun erindrede, at Peter havde bedt hende derom, og sagt, at de artige Piger ikke gik saaledes.

Og hun var bleven til en artig Pige — og til et voksent Menneske denne Juleaften.

SKIB I KIRKE

Dér sad de tre Mænd, gamle Ole Bertelsen og hans to Sønner, Karl og Kristian, og talte dæmpet sammen — og en Gang imellem skottede de hen til Søren, den tredje Brøder, som med sine store Fingre haandterede ganske smaa Ting om Bord paa „Skibet“.

De var saa stolte af dette Skib, saa stolte, at de kun hviskende kunde tale derom. Men hvis en havde spurgt dem, saa havde de ganske bestemt svaret hen i Vejret, som om Skibet var dem den ligegyldigste Ting i Verden.

Søren sad med sit Træben i en ret Vinkel ud fra sit rigtige Ben; Stillingen var noget ubekvem, men den kunde ikke blive anderledes; og medens hans „Nødmast“ strittede ud til Siden, og medens det magre, skæggede Ansigt med de af Lidelser mejslede Træk højede sig forsigtigt ned mellem Raanokker og Stængebardoner, saa pillede de store, barkedede Hænder med en Dukkesyerskes flittormmende Fingre rundt omkring paa Dæk og i Rejsning, og de store, rolige Øjne gentte paa deres Bund en Sjølegjæde, som de vel skulde vogte sig for at forraade med et eneste Blink.

„Nu hjælper det vel snart paa hende?“ spurgte gamle Ole Bertelsen forsigtig og ærbødig.

Søren var lovlig undskyldt med Svaret. Han sad med Enderne af to Fald mellem Tænderne; i Fingrene havde han en ganske lille bitte, treskaaren Blok, og han søgte nu i Decembredagens hastig svindende Lys at faa Kig paa de Skivgatter, hvorigennem den tynde Line skulde skæres.

Saa slap han med Tænderne og svarede paa et andet Spørgsmaal, der var gjort ham for fem Minutter siden:

„Jeg har kun fundet ét Ormhul i Bunden paa hende. Det er, om man saa tør nævne, godt klarer efter en Rejse, som har varet i tyve Aar.“

„Det er det!“ sagde Karl med Overbevisning.

„Jamen Søren,“ bemærkede Kristian: „Du slog ogsaa dengang en Trepægleflaske Olie og Terpentin i Bunden paa hende.“

„Og nu slaar vi én til,“ sagde Søren. „Naar saa om tyve Aar Skibet igen skal paa Bedding, og naar vi maaske selv er ormegnavede, og andre Folk faar fat i hende, saa skal de dog se, at vi har været god mod hende!“

„Aa!“ sagde gamle Ole; „vi kan godt være levendes endnu til den Tid. Det ligger til Slægten!“

Ole var oppe i halvfjerserne, og Sønerne var inde i fyrrerne.

De var for tyve Aar siden — tillige med andre Folk dér fra Lejet — bleven enige om Tingen. Alle de andre Lejer paa Kysten havde deres Skib hængende oppe i Kirken; hvorfor skulde Vangaa staa tilbage?

Den Tid var det netop, at Søren var kommen hjem fra en lang Rejse med et Ben af Træ i Stedet for det Ben af „Kød og Knogler“, som han var rejst ud med. Lidelserne havde været storartede derude paa det fremmede Hospital, og den standhaftige Sømmand havde om sider givet tabt; — Sekterervæsenet blomstrede omkring Hospitalets Senge, de forskellige „Udsendinger“ revs om Patienterne, og Søren var hjemfalden som Rov for en glubsk Mand med kortklippet Haar og sammenbidte Læber. Ild og Svovl og Beg og andet Brænd-

materiale var regnet ned over den afkræftede Krøbling, og Søren var kommen hjem, ikke blot berøvet sit naturlige Ben men ogsaa sit naturlige Humør.

Han, som stedsde havde været streng i sine Sæder lige fra ung Knøs, han gik omkring og fortrød den øvrige Verdens Synder; med Smærterne i Benstumpen, og Lidelserne under at skulle — i sin bedste Alder — ligge andre til Byrde, forbandt sig de fra Hospitalet vakte Skrupler. Han *skulde* og *maatte* være en Synder, og nu greb han med Iver Anledningen til ved Arbejde paa „Skibet“ at afbetale noget af sin store Syndeskyld dér, hvor der bliver holdt Bog endog-saa over Bagateller.

De andre skød Penge sammen til Raamaterialet, Søren tog Løvens Parti af Ydelserne for sig: et halvt Aars utrættet, vedholdende Arbejde med at klæde og rigge Fregatskroget; og Fregatten døbtes „Sømandens Minde“, og den maalte sine gode syv Fod fra Hækken til Nokken paa Klyverbommen, og den blev færdig, og blev med stor Højtidelighed baaren til Kirke og hængt op; og den gamle Præst indviede den med en Tale, som i hvert Fald havde Længden for sig, og Søren pudsede uafbrudt sin Næse i sit Bomuldslømmetærklæde med Sebastopols Fald paa, og da de andre gik til Kroen oven paa Højtideligheden, humpede han den halve Mil hjem ved sin Krykke og sin Stok, og undervejs sloges han med den gamle Fjende inden i sig: Tankerne, der indbyrdes anklagede og forsvarede hinanden. Havde han mon ikke set altfor tidt op til det smukke Skib, under Frygt for at det skulde begynde at dreje sig i Kæden om sin egen Akse? og havde han ikke ved denne Forfængelighedens Angst for- sømt at høre den gamle Præst, saaledes som det bør sig at høre en Ordets Forkynder — selv om det kun drejer sig om et Skib?

Saa kom den stemme Historie ud om den gamle Præst, og Sørens Tanker blev ikke lysere derved. Naar en Embedsmand hegaar Kasse-svig, saa er det et slet Eksempel ned efter, men naar en Præst for- arger sin Menighed, saa er det værre. Thi vel er Flertallet af et Sogns Beboere haardhuede, men der er følsomme Gemytter, som Sørens, der lider under Utilstrækkeligheden af Evner til at klare sig den eviggyldige Moral ud fra de svage menneskelige Lidenskaber. Søren blev sortere for hver Dag, og han kunde jo ikke som Brødrene begrave sine Tanker med Garnene ude i den dybe Sø og trække dem op i Form af blankskinnende Fisk.

Saa var det en tilfældig Ytring af Faderen, der kaldte ham til Virksomhed. Saa længe man har *ét* rigtigt Ben og to Næver paa Skafterne, saa gaar man ikke og „spekulerer“ og tærer paa de andre! Søren skammede sig og tog fat. Stødet var givet igennem „Skibet“. Søren riggede et nyt Skib, som kom paa en Udstilling og blev ind-

købt af — ligefrem en Admiral til Modelkammeret. Andre Skibe løb af Stablen; nogle havnede i Kirker, andre i Legetøjshandler. Nogle sejlede paa Opbyggelsens Vande, andre paa Fornøjelsens og Adspredelsens. Sørens Tanker sejlede med; de laa ikke længer hjemme og tærede paa hans Kraft. De viste ham Verden i alle dens modstridende Skikkelser, og en stor fælles menneskelig Lov bag ved det hele, Livets Lov og Moralens Lov. Fra Pietist blev Søren Filosof, og da den første Benaelse ved denne Opdagelse var ovre, saa syntes han, at han vandt ved Byttet. Og saaledes gled de tyve Aar. Brødrene havde faaet sig hver sin Kone og havde længst anskaffet sig Rollinger i Tilgift. Søren havde lavet sig et nyt „Ben“, meget bedre end det gamle engelske, det til syv Pund Sterling; han filosoferede og han riggede, han lagde sig lidt Penge op og hjalp Brødrene; han var noget nær den anseteste Mand i Lejet nu — og det siger noget for en Mand, der *ikke* fisker.

Der havde siden den „gamle“ Præsts Dage været en hel lille Række af Præster ved den Kirke, hvorunder Lejet hørte. Det var nok saadan et Slags „Gennemgangskald“. Den sidste, en yngre Mand, havde været der et Aarstid eller to. Præsterne er paa Tapetet i vore Tider. Fra den ene Side lyder „Sandhedsvidne“, „dejlign Mand“; fra den modsatte Side hedder det: Hykler, Dunrian! Den yngre Præst her var hverken det ene eller det andet. Et Barn — baade i sin Tro og sine Gerninger. En lærd Mands svage Søn, der havde bevaret én stor, gennemgribende Kærlighed fra Skoletiden. Han elskede Søen, han vilde have været til Søs. Hans Helbred umuliggjorde ham dette, og han blev Teolog. Han var en ærlig Idealist, distrait, forlegen, med et pigeagtigt Ydre. Hans gejstlige Kald indeholdt for ham ingen oprivende Modsigelser; Livet kendte han ikke og vilde ikke kende det; hvis han havde mødt det Ansigt til Ansigt en Dag, saa vilde han være vejet det Vejen og have søgt hjem i sit Studereværelse. Der havde han paa sin Boghylde staaende — et Legetøjsskib. Det havde fulgt ham fra Skoledagene. Han havde desuden en stille Hustru og en lille Dreng. Paa Marken bag Præsteboligen var en Tørvemose med klart Vand. Der færdedes Præsten i mange Timer med sin lille Søn og sit Skib, og det var svært at afgøre, hvem der havde størst Fornøjelse af at se Skibet sejle, Faderen eller Sønnen; ja det var muligt, at Faderen kun tog Drengen med, for ikke at overraskes alene ved denne Sysselsættelse.

Hver Dag foretog han sin Tur den halve Mil ned til Fiskerlejet. Han stod og drømte ud over Søen, og han stirrede paa Fiskerne og paa deres Baade. En Dag havde han været lige paa Nippet til at tage sit Skib med under Armen for at se det sejle i det „rigtige“ Vand. Han havde behærsket sig i det sidste Øjeblik, men i Grunden angret

det. Han havde i Teorien hele Baadfarten og hele Skibsbygnings- og Skibsigningskunsten inde. Han havde studeret Værker derover, og han havde en Farbroder, en gammel Sømand, der havde møret sig med at indprente ham Terminologien. Men naar han skulde til at tale med Fiskerne — saa kom hans Forlegenhed og Distraktion. Han var gaaet af Vejen for Livet: nu gik Livet af Vejen for ham.

Det var ikke mange blandt Fiskerne, som saas oppe i den lille Kirke. Ikke fordi man havde en særlig Mangel paa Gudsfrygt i Vangaa, men det var bleven en gammel Slendrian, at man kun ved de allerhøjtideligste — og ved de rent uundgaaelige — Lejligheder viste sig dér. De faa Fiskere, som fra gamle Tider kom der, blev efterhaanden borte. Man forstod ikke Præsten. Man havde intet imod ham, tværtimod: det kom meget snart ud, at han med sine smaa Midler var en meget godgørende Mand — ligefrem meget nem at binde Historier paa Ærmet; og de daarligere Folk blandt Fiskerne brandskattede ham, men i Kirken kom de ikke.

Han selv kunde ikke fatte det. Han udarbejdede sine Prædikener med den største Omhyggelighed; han var en lærd Mands eneste Barn, han var vant til Grundighed. Undertiden og især i Begyndelsen havde hans Øjne fra Prædikestolen, efter at de forgæves havde ledt efter Fiskere paa Gulvet, fæstet sig paa „Skibet“, som hang dér i sin Kæde ned fra Loftet foran ham. Han havde med Barnets Glæde dvælet derved, han var bleven adspredt derved i sin Tekst-udlægning, og han havde maattet tage sig alvorlig sammen, for ikke helt at tabe den meget fint og sindrigt spundne Traad. Skibet var altfor smukt.

Men i det sidste halve Aar havde han opdaget en Skrøbelighedens Tilstand paa Skibets Spir og Rundholter og Linegods. Han talte derom til Skolelæreren og Kirkeværgen og til andre Folk oppe i den lille Landsby: de kunde ikke give ham noget Raad, det var knap at de anede Skibets Eksistens — endda det dog hang dér, vitterligt nok for hele Menigheden, gode syv Fod langt, med smaa støvede Matroser i Rigningen og med Flag under Gaffelen og Stander paa Toppen.

Saa var det sidste Høst, at en Deputation ned fra Vangaa blev meldt hos Præsten.

Søren, Deputationens Ordfører, skubbede sig ind ad Døren til Studereværelset med sin Stok og Krykke. Den ene Broder, Karl, og en anden Fisker fulgte efter.

Præsten var meget forlegen, han rødmede og stammede, da han spurgte om Aarsagen til dette Besøg, og da Præsten var saa forlegen, saa blev ogsaa Søren forlegen, og han stammede og hakkede, og Karl vilde tage Ordet fra ham, men blev tilbagevist, og saa kom

endelig Meningen frem, at Søndagen før Jul vilde det blive tyve Aar siden, at Skibet var hængt op, og nu vilde man gerne bruge de sidste Par Maaneder til at tage det ned og efterse det baade paa staaende og løbende Gods, og saa vilde man — Søndagen før Jul — hænge det op igen, og dertil vilde man bede Pastoren give sin Velsignelse og en lille Tale, naar Gudstjenesten var endt.

„Ser De, Hr. Pastor“ — saadan sluttede Ordføreren — „det er jo med Fartøjer akkurat som med levende Mennesker, at de bliver slækkede paa Linegodset og krumme paa Rundholterne, og for Resten støvede omkring i Krogene, naar der er gaaet Aar og Dag, endsige tyve Aar og nogle Dage; og den Kunst at pudse et Menneske af baade udenbords og indenbords, *den* kan vi Fiskere rigtignok ikke, men en anden Sag er det med et Skib, som vi alle sammen har lagt sammen til, og som jeg, Søren Olsen, uden at rose mig selv har rigget!“ —

Den unge Præst rødmede endnu en Gang, og saa' paa Søren og sagde:

„Jeg — jeg har rigtignok selv lagt Mærke til, at Skibet kunde trænge til en Reparation. Det bagbords Forestængesalingshorn er knækket, og ... ja der er en hel Del Skade“ —

Søren saa' forbavset paa den spinkle Præst; saa vendte han sig til de to andre, som om han vilde sige: „Hørte I det? — Forestængesalingshorn!“ —

Og det lød virkelig lige saa forunderligt i de gode Folks Ører, som det vilde have lydt i Præstens, om Fiskerne pludselig havde talt hebraisk.

Søren rømmede sig imidlertid kun, og sagde:

„Naa ja, dersom altsaa Hr. Pastoren — —“

Præsten nikkede:

„Gør De kun Deres; jeg skal nok gøre mit!“

Og saa blev der rakt tre store Hænder frem, den ene efter den anden, og Præstens lille Haand blev tre Gange borte, og alle tre Fiskere sagde: „Saa takker vi saa mange Gange Hr. Pastoren!“

Saa gik Deputationen. Men ved Døren vendte Søren sig om og pegede paa Præstens Legetøjskib:

„Ja undskyld min Dristighed, men *kun* dér faldt mig straks i Øjnene. Jeg tror, at hun dér ogsaa kunde trænge til at komme paa Bedding, og hvis Pastoren ikke har noget derimod, saa vilde jeg gerne ... en Gang i Juleugen —!“

„Vil De virkelig?“ spurgte Præsten glad. „De er et rigtig godt Menneske.“

„Aa nej,“ svarede Søren sindig: „jeg er kun tre Fjerdedele af et rigtig Menneske — og god er der kun en, som har været.“

„Det var kristelig talt!“ sagde Præsten.

„Det var menneskeligt talt!“ sagde Søren men ganske sagte.

Og saa var det Søndagen før Jul. Det blev ikke lyst før Klokkeren næsten var ni om Formiddagen, men i det svage Dagskær betragtede Søren sit Værk. Dér stod Fregatskibet paa sin store Skammel, hvor der kunde stikkes Stænger ind under til at bære med; og Sejlene var beslaæede, og paa Dækket skinnede de tolv Malmkanoner, og smaa Matroser i blaa Skjorter krøb omkring i Rigningen, og den nydeligste Chef med Guldtresse omkring Kasketten stod agter paa Skansen, og Flaget vejede oven over ham under Gaffelen, og i Stortoppen vejede en hvid Stander med det tydelige Mærke: „Sømandens Minde“. Og udenfor Stuen stod hele Lejets umodne Ungdom og trykkede Næserne flade mod Ruderne, og endda kunde de ikke se ind ad dem.

Saa blev Klokkeren elleve, og saa bar Mændene Skibet, saa var somt som om det havde været Glastøj, ud af Stuen og op ad Vejen til Kirken, og hele Fiskerlejet var mødt i høje Hatte og lavpullede Hatte, og der var et Klaphorn, to Klarinetter og en Harmonika i Spidsen, og Konerne og Pigerne sluttede Tøget, og den umodne Ungdom løb et langt Stykke i Forvejen og raabte Hurra — og saa maatte de straks tilbage for at se paa Skibet igen.

Den egenlige Gudstjeneste var endt, men Landsbyfolkene blev siddende i Stolene, og der kom stadig flere til ude omkring fra Landet. Kirken var pyntet med unge Grantræer og andet Vintergrønt oppe omkring Prædikestolen. Der var fuldstændig Julestemning derinde. Og saa kom de med Skibet i taktfast Procession op ad Gulvet. Kæden oppe fra Loftet blev firet helt ned, og Søren og hans gamle Fa'er gjorde den fast midtskibs i en Øsken, der var skruet i Dækket.

„Det burde egentlig ha' været en Jernstang!“ hviskede Søren til den gamle.

„Er der Tørn i Kæden?“ spurgte Ole.

„Nej jeg tænker ikke,“ svarede Søren; „men sæt at den alligevel drejer sig!“ —

„Ja, saa holder den vel op igen!“ sagde Ole.

Og saa hang Skibet der. Og nu kunde enhver se Kobberforhudningen i Bunden, og den forgyldte Gallionsfigur, og Kanonerne, der rakte Hals ud igennem Portene; og der var ikke et Øje i Kirken, som ikke saa' det alt.

Præsten stod paa Prædikestolen; han var meget bleg, han havde brugt den halve Nat til at gennearbejde sin Tale, men nu da han stod her, saa var det ham ligesom fremmedt alt, hvad han med Lærdom og Grundighed havde samlet sammen om Natten. Dér hang

det smukke Skib, — han turde næsten ikke se derpaa, for ikke at se for meget; og dér stirrede alle disse ganske ny Ansigter op imod ham, alle Fiskerne, deres Koner og Børn. Kirken havde aldrig været saa fuld før, og han blev ganske forlegen ved Tanken paa at skulle tale til de Mennesker, som ikke havde været her før — og som maaske ikke kom igen.

Saa slog Lugten af Grantræerne ham i Møde; det var Julelugt, og en Præst bliver altid hjemmevant ved den Lugt. Han foldede Hænderne, saa' ned for sig, saa' op igen, og begyndte.

Han talte om Naaden, om Naaden fra oven, om Kirkens Naademidler, om vor egen Syndighed, om en fast Øvrighed, om en Konge, der holdt Statens Ror, og en større Konge, der holdt Verdens Ror. Og da han nu vilde knytte dette Ror til Skibets Ror, saa slap Traaden ham, og han begyndte forfra igen paa Naaden.

Der blev en lille betegnende Uro paa Gulvet. Præsten saa' derned, og han saa' op til Skibet — det drejede sig ganske langsomt. Det stoppede og drejede tilbage, og Præsten stoppede og brugte sit Lommelærklæde. Og saa fik han fat paa en anden Traad.

Han talte om, hvad Bygningskunsten forstod ved Kirkens Skib. Dette Udtryk var de lærde uenige om. Formodenlig havde man misforstaaet det græske Ord *ναος* — muligvis forvekslet det med *ναύς*. Og han begyndte at blive meget grundig — og saa drejede „Skibet“ sig igen deroppe i sin Kæde.

Saa gik Præsten helt fra det, og paa Gulvet blev Uroen større.

Præsten stirrede paa Skibet, der atter var blevet roligt igen, og paa Stortoppens Stander læste han „Sømandens Minde“.

Og saa var det pludselig, som der gik et lille Lys op for ham — maaske saadan ret et egenligt Julelys. Se, dér sad alle disse Folk og saa' op paa ham med en ejendommelig Spørgen i alle Blikkene. De var jo slet ikke kommen for at høre om Kirkens Naademidler, eller deres egen Syndighed, eller græske Ord og Talemaader. Det var stakkels, fattige Folk, som sled haardt paa Søen og ved Stranden, det var store Børn alle sammen, gamle og unge; de var kommen med deres barnlige Gave; de hang ved dette Skib: det var jo deres eget Liv, det var deres Orlogstogter og deres Fisketure, op og ned, i Storm og Stille, i de kulende Nætter og de friske Dage. Det var en troskyldig Gave, som var bragt Kirken. Hvorledes kunde Kirken udtrykke sin Tak anderledes end ved at indprente dem Kirkens bedste Ord: Kærlighed indbyrdes, broderligt Sammenhold under Livets haarde Strid og Forsynets uransagelige Lov?

Og saadanne Ord formede sig uvilkaarligt paa Præstens Læber. Hele den lærde Udvikling var glemt, hele den uden ad lærte Tale. For første Gang improviserede Præsten. Og han brugte Ord som